

dr hab. Katarzyna Kolasa, prof. ALK
Zakład Ekonomiki Zdrowia
i Zarządzania Opieką Zdrowotną
Akademia Leona Koźmińskiego

Warszawa, 10.10.2022 r.

Recenzja dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej Pani dr Sylwii Nieszporskiej

1. Uwagi ogólne

Recenzja dotyczy dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej Pani dr Sylwii Nieszporskiej w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse. Recenzję przedstawiam w układzie następujących aspektów:

- sylwetki naukowej Habilitantki,
- oceny osiągnięć naukowych wskazanych przez Habilitantkę jako podstawa o ubieganie się o stopień doktora habilitowanego,
- oceny pozostałego dorobku naukowego,
- oceny działalności dydaktycznej i popularyzatorskiej,
- wniosków końcowych.

1. Sylwetka naukowa Pani dr Sylwii Nieszporskiej

W roku 1996 Pani dr Sylwia Nieszporska ukończyła studia magisterskie na Wydziale Matematyki, Fizyki i Chemii Uniwersytetu Wrocławskiego, uzyskując tytuł zawodowy magistra matematyki w zakresie matematyki ogólnej. Stopień doktora nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii Habilitantka uzyskała w 2006 roku na Wydziale Ekonomiczno-Socjologicznym Uniwersytetu Łódzkiego na podstawie rozprawy doktorskiej pt. „Badanie efektywności technicznej szpitali ogólnych w Polsce”. Promotorem rozprawy doktorskiej była prof. dr hab. Jadwiga Suchecka. Na podstawie mianowania, od 2006 roku Habilitantka pracuje na stanowisku adiunkta w Katedrze Ekonometrii i Statystyki Politechniki Częstochowskiej. Pracę naukowo-dydaktyczną Pani dr Sylwia Nieszporska rozpoczęła w 1997 roku w Katedrze Ekonometrii i Statystyki Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, od 2006 roku na podstawie mianowania w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku adiunkta.

Od początku swojej kariery zawodowej Habilitantka interesowała się ekonomiką zdrowia, a w szczególności jakością życia z naciskiem na jakość zdrowia pacjentów, podażowymi możliwościami polskich szpitali oraz wydatkami publicznymi na świadczenia

zdrowotne. W tym kierunku prowadziła też liczne prace badawcze wykorzystujące metody cybernetyczne oraz modele ekonometryczne.

2. Ocena osiągnięć naukowych wskazanych przez Habilitantkę jako podstawa o ubieganie się o stopień doktora habilitowanego

Zgodnie z wnioskiem z dn. 13.12.2021 roku o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse, Wnioskodawca za najważniejsze osiągnięcie naukowe uważa monografię swojego autorstwa pt. „Rynek zdrowia seniorów” wydaną nakładem Wydawnictwa Polskie Towarzystwo Ekonomiczne w Warszawie 2021 roku (ISBN 978-83-208-2473-5). Recenzentami wydawniczymi publikacji byli: prof. dr hab. Ewelina Nojszewska, prof. dr hab. Andrzej Sokołowski. Monografia ma charakter teoretyczno-empiryczny i składa się z *Wprowadzenia*, pięciu rozdziałów, *Rekomendacji* i *Zakończenia*, bibliografii zawierającej 300 pozycji, w tym 8 autorstwa Habilitantki oraz załączników. We *Wprowadzeniu* zarysowano uzasadnienie wyboru problematyki badawczej, sformułowano cel główny badań i cele szczegółowe, przyjętą hipotezę główną i hipotezy szczegółowe, a także omówiono sposób realizacji badań i strukturę monografii.

Celem głównym dociekań badawczych Pani dr Sylwii Nieszporskiej była ocena przygotowania polskiego systemu zdrowia na wyzwanie, jakim jest starzenie się społeczeństwa oraz zaprezentowanie i wykorzystanie narzędzi ekonometrycznych ukierunkowanych na szacowanie popytu na świadczenia opieki długoterminowej. Na tej podstawie określono trzy cele szczegółowe: (1) opracowanie diagnozy głównych problemów zdrowotnych seniorów i ocena stopnia zaspokojenia ich potrzeb, ze szczególnym naciskiem na potrzeby opieki długoterminowej, (2) ocena systemowego zabezpieczenia zdrowia seniorów na świecie i w Polsce, (3) skonstruowanie modeli popytu na opiekę długoterminową w Polsce.

W rozdziale pierwszym, zatytułowanym „Senior – jego rola, miejsce i prawa w społeczeństwie” została przedstawiona faktografia dotycząca epidemiologii, charakterystyki zabezpieczenia zdrowotnego seniorów w świetle regulacji formalno-prawnych, podejmowane krajowo i lokalnie inicjatywy na rzecz omawianej populacji, strategia światowa reagowania na omawiany problem. Rozdział drugi pt. „Systemowe zabezpieczenie zdrowia seniorów” prezentuje skrótową charakterystykę wybranych rozwiązań międzynarodowych i polskich w organizacji ochrony zdrowia osób starszych, a także krajową działalność podmiotów leczniczych w tym zakresie. Kolejno, w rozdziale trzecim omówiono „Aktywność seniorów

i ich udział w rynku świadczeń zdrowotnych”. Zwrócono tu uwagę na podmiotowość pacjenta (osoby starszej) w systemie ochrony zdrowia oraz możliwości partycypowania seniorów w funkcjonowaniu tego sektora. Podano również przykłady bezpośredniego zaangażowania osób starszych w pomoc zdrowotną innym. Rozdział czwarty obejmuje charakterystykę metod i sposobów szacowania popytu na świadczenia zdrowotne, ze szczególnym odniesieniem do atrybutów opieki zdrowotnej dla seniorów. Poruszono kwestię istotne dla wiarygodności wyników uzyskiwanych szacunków związane z kompletnością danych, sposobów ich gromadzenia i raportowania. Zasadniczą część monografii stanowi ostatni rozdział o charakterze metodologiczno-empirycznym. Prezentuje on wyniki badań własnych oraz charakterystykę podażowej strony (systemu) ochrony zdrowia w zakresie opieki długoterminowej. W ostatniej części pracy zamieszczono *Rekomendacje* i odrębnie *Zakończenie*, zawierające wnioski końcowe z przeprowadzonych badań w odniesieniu do założonych celów badawczych.

Podjęta przez Autorkę tematyka opracowania jest ważna naukowo i aktualna z punktu widzenia możliwości i potrzeby praktycznego zastosowania w systemie ochrony zdrowia. Tematykę tę cechuje również potrzeba kompleksowego podejścia do oceny zaistniałych zjawisk, ich uwarunkowań (w mikro i makro skali), a także sformułowania rekomendacji dla praktyki polityki publicznej (społecznej i zdrowotnej).

Generalnie, struktura opracowania jest odpowiednia dla prac naukowych, układ treści jest logiczny i usystematyzowany. Po zapoznaniu z pełną treścią monografii, uważam jednak, że w pracy brakuje syntetycznego podsumowania zarówno rozdziałów teoretycznych, jak i rozdziału empirycznego. Ustalenia poczynione w ramach przeglądu literatury przedmiotu oraz rozwiązań systemowych znajdują się w poszczególnych rozdziałach, ale nie pozwalają, w toku wywodu, na ocenę ich wykorzystania w praktyce (ang. *evidence-based policy*) lub co najmniej ocenę ich wykorzystania na rzecz rozważań prowadzonych w dalszej części opracowania. Przykładowo w ramach charakterystyk wybranych modeli systemów (ochrony) zdrowia z perspektywy zabezpieczenia potrzeb seniorów nie wskazano zróżnicowania lub przykładów rozwiązań, które można byłoby rozważać w implementacji na gruncie Polski.

W pracy została wykorzystana liczna bibliografia, obejmująca różnorodne obszary tematyczne powiązane z przedmiotem badań.

Odnosząc się do przedmiotowej monografii, szczególnie wysoko oceniam rozeznanie tematyki przez Autorkę, gruntowny przegląd literatury przedmiotu, wielowymiarowe zdiagnozowanie wyzwań systemu zabezpieczenia zdrowotnego w kontekście zjawiska starzenia się społeczeństwa (zarówno w ujęciu polityki społecznej i polityki zdrowotnej),

a także propozycję zastosowania metod ekonometrycznych w prognozowaniu popytu na świadczenia opieki długoterminowej w warunkach polskich. Cenne są również wyniki przeglądu metod prognozowania popytu na świadczenia w ujęciu świadczeń opieki długoterminowej. Uwzględnienie w metodyce szacowania popytu na świadczenia opieki długoterminowej zróżnicowania terytorialnego i w ślad za tym wykorzystania prób przestrzenno-czasowych, uważam za nowe, tj. nie stosowane w dotychczasowej praktyce sektora ochrony zdrowia w Polsce. Przyjęta, krajowa praktyka odnosi się natomiast w głównej mierze do określanego przez Autorkę „popytu zrealizowanego na świadczenia”. W tym zakresie Autorka prowadzi badania z wykorzystaniem modelu panelowego i modelu systemów szarych, wskazując zarazem na specyfikę przedmiotu badań. Słusznie Habilitantka zwraca uwagę na ograniczenia zastosowanych przez siebie modeli w prognozowaniu liczebności populacji osób starszych, aktualnych i przyszłych beneficjentów opieki długoterminowej. Pod względem językowym i redakcyjnym monografia została przygotowana poprawnie i z dużą starannością. Pod względem formalno-technicznym opracowanie również nie budzi moich zastrzeżeń.

Wśród pozostałych prac składających się na osiągnięcie naukowe stanowiące wkład w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse, znajdują się trzy opracowania opublikowane w czasopismach zagranicznych:

- 1) Nieszporska S., *Priorities in the Polish health care system*, The European Journal of Health Economics, 18:1–5. 28 September 2016, s. 1–5. <http://link.springer.com/article/10.1007/s10198-016-0831-0>
- 2) Nieszporska S., Bielecki A., *Analysis of Healthcare Systems by Using Systemic Approach*, Hindawi Complexity, Volume 2019, Article ID 6807140, 12 pages, <https://doi.org/10.1155/2019/6807140>.
- 3) Nieszporska S. Bielecki A., *The proposal of philosophical basis of the health care system*, Medicine, Health Care and Philosophy, 20(1), 23-35, 2017.

Charakterystyka polskiego systemu ochrony zdrowia zawarta w artykule o charakterze redakcyjnym (ang. *Editorial*), pt. „*Priorities in the Polish health care system*”, w pewien sposób systematyzuje problem uwarunkowań tego systemu i stanowi podstawę do rozważań nad kierunkami jego zmian.

Więcej oryginalnych ustaleń zawarto w artykule przeglądowym (ang. *Review Article*), pt. „*Analysis of Healthcare Systems by Using Systemic Approach*”. Artykuł ten przedstawia koncepcję analizy różnych typów systemów ochrony zdrowia z zastosowaniem metod

cybernetycznych i wykorzystaniem zdefiniowanych atrybutów, niespecyficznych dla sektora ochrony zdrowia. Jest to ciekawe i odmienne od przyjmowanego dotychczas podejścia (paradygmatu) postrzegania metod konstruowania struktur organizacyjnych systemu i ustanawiania zasad jego funkcjonowania. Opracowanie podejmuje ważną problematykę realności „idealnego” systemu ochrony zdrowia, tj. zadowalająco skutecznego i efektywnego. Wobec wieloletniego impasu poszukiwania, nie tyle konstruktu teoretycznego sprawnego systemu ochrony zdrowia, a możliwego do urzeczywistnienia w praktyce życia społeczno-gospodarczego modelu zabezpieczenia zdrowotnego, poczynione ustalenia wydają się być wartościowe.

Tematyka podjęta w ostatnim z analizowanych opracowań dowodzi dojrzałości warsztatu badawczego i przygotowania Habilitantki do rozważań na temat drogi do kształtowania zmian w ochronie zdrowia. W artykule pt. „*The proposal of philosophical basis of the health care system*” podkreślono znaczenie uniwersalnych zasad ochrony zdrowia, określających zakres i sposób zaspokajania potrzeb zdrowotnych zgodnie z powszechnie uznawanymi wartościami. (Współ)autorka zaprezentowała bardzo dobrą znajomość problematyki będącej treścią opracowania.

Odnosząc się do całości kluczowego dorobku naukowego Habilitantki uważam, że dorobek ten cechuje jednak pewna luka w kompleksowym ujęciu (potencjału) wykorzystania narzędzi ekonometrycznych w praktyce polityki zdrowotnej. Mając bowiem na względzie cel zapewnienia skutecznego i efektywnego zabezpieczenia zdrowotnego seniorów, poza identyfikacją głównych problemów zdrowotnych tej populacji oraz szacowaniem popytu na świadczenia opieki długoterminowej, ważne jest także szacowanie niezbędnej liczby rodzajowo różnych świadczeń zdrowotnych, odpowiadających na zidentyfikowane potrzeby. Przeprowadzone przez Panią doktor prognozowanie popytu na świadczenia zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych - zaprezentowane w monografii - cechuje ograniczenie dotyczące, m.in. agregowania historycznej liczby pacjentów zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych bez zróżnicowania na zrealizowane rodzaje świadczeń. Ujęcie rodzajowe znajduje swoje zastosowanie przy wykorzystaniu innych modeli opisywanych przez Autorkę przedmiotowej monografii, przykładowo modelu Markowa.

Zaakcentowana przez Autorkę, problematyka zapewnienia dostępności terytorialnej, wymagałaby z kolei zastosowania odpowiedniego instrumentarium do analizy struktury personelu medycznego zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, odpowiadającego na zidentyfikowaną prognozę popytu na świadczenia.

Mając świadomość szeregu barier w szacowaniu popytu na świadczenia rodzajowe (choćby podstawowej bariery w dostępie do danych Narodowego Funduszu Zdrowia) zwracam uwagę, na potrzebę podjęcia dalszych badań w tym obszarze. Wyrazem tej wciąż aktualnej potrzeby są przedsięwzięcia, realizowane przykładowo w ramach *Projektu Mapy potrzeb zdrowotnych – Baza Analiz Systemowych i Wdrożeniowych* przez Ministerstwo Zdrowia, Agencję Oceny Technologii Medycznych i Taryfikacji (AOTMiT), czy też Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego Państwowy Zakład Higieny – Państwowy Instytut Badawczy (NIZP PZH – PIB).

Odnosząc się natomiast do ograniczeń modeli bezpośrednio wykorzystanych w badaniach Habilitantki (które to ograniczenia zostały opisane przez Autorkę w *Rekomendacjach* monografii) uważam, że w drodze wypracowywania i zastosowania w praktyce, najbardziej czulej metody pomiaru popytu na świadczenia, niezbędne jest konfrontowanie różnych podejść metodycznych i odpowiednia walidacja. W tym sensie wyniki prowadzonych przez Habilitantkę analiz oceniam przez pryzmat potencjału metodologicznego możliwego do zaimplementowania na zbiorach dostępnych danych rzeczywistych (ang. *real world data*). W mojej ocenie rezultaty badań i prac przedstawionych jako kluczowe osiągnięcia naukowe pozwalają/pozwalały na uzupełnienie aktualnego (na dany czas) stanu wiedzy o charakterze metodologiczno-praktycznym.

Mając na uwadze, zaznaczone powyżej aspekty oceny stwierdzam, że osiągnięcia naukowe stanowią znaczny wkład Habilitantki w rozwój dyscypliny naukowej ekonomia i finanse w dziedzinie nauk społecznych.

3. Ocena pozostałego dorobku naukowego

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych Pani dr Sylwia Nieszporska opublikowała 38 samodzielnie przygotowanych opracowań oraz 9 we współautorstwie. Od 2011 roku pełniła również funkcję recenzenta artykułów w czasopismach krajowych oraz zagranicznych (8 artykułów naukowych, 4 rozdziały w monografiach).

Dorobek naukowy Habilitantki dotyczy wielu aspektów systemu ochrony zdrowia, w tym szpitalnictwa oraz pomiaru jego jakości i sprawności. W aktywności naukowej Kandydatki adresowane były również problemy poznawcze związane z efektywnością ochrony zdrowia. Zastosowanie w prowadzonych badaniach metody i techniki badawcze (m.in. metoda *Data Envelopment Analysis, Frontier Analyst*) umożliwiło uzyskanie cennych wyników poznawczych dotyczących efektywności podmiotów leczniczych, polskiego systemu na tle Europy. Problem ten wydaje się nie tylko bardzo interesujący, ale również niezmiernie ważny

wobec narastających problemów związanych z niewydolnością polskiego systemu ochrony zdrowia.

W mojej ocenie, wysoka oraz systematyczna aktywność naukowa Habilitantki na ścieżce zawodowej przyniosła interesujące wyniki naukowe. Taki wniosek popiera analiza informacji naukometrycznych (liczba cytowań publikacji na rok 2021 wg. Scopus: 23; wg. bazy Google Scholar: 60; wg. bazy Web of Science: 22; sumaryczny IF: 6,47; liczba punktów ówczesnego MNiSW do uzyskania stopnia doktora nauk ekonomicznych – 111, od uzyskania stopnia doktora nauk ekonomicznych do 2018 roku – 2121; od 2019 do 2021 roku – 180).

W moim przekonaniu dorobek naukowy Pani dr Sylwii Nieszporskiej predysponuje ją do ubiegania się o stopień doktora habilitowanego.

4. Ocena działalności dydaktycznej i popularyzatorskiej

Habilitantka od roku 2008 brała udział w konferencjach polskich i międzynarodowych. W ramach konferencji krajowych wygłosiła 15 razy samodzielny referat/prezentację posterów oraz dwukrotnie była współautorką referatu. Z kolei w ramach konferencji międzynarodowych dwukrotnie była współautorką referatu. Dodatkowo, Pani dr Sylwia Nieszporska uczestniczyła w licznych panelach dyskusyjnych, szkoleniach, warsztatach oraz projektach (m.in. projekcie „Przedsiębiorczość Akademicka na START – Człowiek – najlepsza inwestycja”). Jest również czynnym Członkiem Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego.

Trzeba zauważyć, że w większym udziale aktywność popularyzatorska Habilitantki obejmuje obszar krajowy, przy czym można uznać za istotną, wykazaną aktywność naukową związaną z publikacją wyników prowadzonych przez nią badań. Równolegle do swojej działalności w obszarze badań naukowych Habilitantka wykazywała znaczą aktywność w obszarach związanych z dydaktyką na poziomie szkoły wyższej, opracowując oraz prowadząc zajęcia.

Istotny wkład w rozwój doświadczenia Pani dr Sylwii Nieszporskiej miała współpraca z Katedrą Informatyki Stosowanej Wydziału Elektrotechniki, Automatyki, Informatyki i Inżynierii Biomedycznej Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, a w szczególności z prof. dr hab. Andrzejem Bieleckim, pod którego kierunkiem odbyła ona staż w w/w Katedrze. Współpraca zaowocowała również wspólnymi publikacjami naukowymi.

W trakcie swojej kariery zawodowej Habilitantka pełniła liczne funkcje na stanowiskach organizacyjnych w szkolnictwie wyższym oraz aktywnie brała udział

we współtworzeniu specjalności. Potwierdzeniem tego są liczne nagrody i wyróżnienia przyznane przez Rektora Politechniki Częstochowskiej za osiągnięcia zarówno organizacyjne jak również publikacyjne.

Ponadto Kandydatka prowadziła szereg zajęć dydaktycznych z zakresu zdrowia publicznego, statystyki i ekonometrii. Była promotorem 10 prac dyplomowych oraz recenzentem 4 prac. Podejmowała też inne działania na rzecz popularyzacji nauki.

Podsumowując, przebieg działalności dydaktycznej i popularyzatorskiej Pani dr Sylwii Nieszporskiej uważam za właściwy.

5. Wniosek końcowy

W świetle przedstawionej powyżej oceny dorobku naukowego i rozprawy habilitacyjnej Pani dr Sylwii Nieszporskiej w postępowaniu habilitacyjnym wyrażam opinię, iż dorobek ten spełnia wymogi określone w artykule 219 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późniejszymi zmianami). W mojej ocenie Habilitantka posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej oraz wykazała się istotną aktywnością naukową. Moim zdaniem, Pani dr Sylwia Nieszporska jest wartościowym i w pełni dojrzałym naukowcem, doskonale przygotowanym do samodzielnego projektowania oraz prowadzenia badań naukowych. Kandydatka osiągnęła pozycję eksperta w reprezentowanym przez siebie obszarze aktywności naukowej, co czyni ją wartościowym partnerem w tworzeniu interdyscyplinarnych zespołów badawczych. Pozytywnie opiniuję wniosek Habilitantki o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Z poważaniem,

Katarzyna Kolasa